

Tomislav Čeranić

SIMULACRA NATURAE

mh
maticahrvatska
Ogranak Osijek

Đakovo, travanj 2024.

Tomislav Čeranić „SIMULACRA NATURAE“

Muzej Đakovštine
5. travnja – 6. svibnja 2024.

Muzej Slavonije Osijek
lipanj 2024.

Nakladnik: Muzej Đakovštine Đakovo
Za nakladnika: Marina Božić
Urednica: Marina Božić
Autor teksta: Igor Loinjak
Autor izložbe: Igor Loinjak
Fotografije: Marina Božić
Tehnička realizacija: Marina Božić, Milan Duvnjak
Lektor: Marina Božić
Grafička priprema: Hardy, Đakovo
Tisak: Hardy, Đakovo
Naklada: 100 primjeraka

Naslovnica: Flora/ FIG. V/, olovka, 70x50 cm, 2017.

ISBN 978-953-7128-84-5

Decentni nadrealizam – o Čeranićevoj flori i fauni

Pogledamo li crteže Tomislava Čeranića tek ovlaš, onako usput, bit će dovoljno da uočimo kako se radi o umjetniku-crtaju velike vještine i zavidnih crtačkih sposobnosti. Pedantnost metjerske staloženosti kakvu Čeranić njeguje nije baš često vidljiva kod naših suvremenih umjetnika, premda nije ni posve nepoznata što pokazuje Davor Vrankić. Vrankića ovdje nisam spomenuo samo kako bih ga stavio Čeraniću uz bok na temelju crtačke vještine, nego i stoga što obojica njeguju vlastiti svijet nadrealističke stvarnosti ispunjene bićima stvorenima u mašti, bićima koja nemaju svoj original u našem realitetu, nego su, bodrijarovski rečeno simulakrumi čija egzistencija postoji isključivo zahvaljujući imaginacijskoj vještini njihovih stvoritelja. *Simulacra Naturae* spretno je oblikovana sintagma kojom Čeranić opisuje svijet flore i faune koji je u skrovitosti svoga radnog prostora istkao preciznim potezima olovke. Simulakrum označava stvar koja nema svoj original u stvarnom svijetu, nego svoju egzistenciju duguje virtualnom svijetu. Originalno je riječ o kopiji bez izvornika, entitetu kojemu nedostaje fizičko postojanje, već posjeduje samo ono virtualno. Pojam simulakruma poznat je još od antičkoga vremena kada o njemu raspreda Platon u *Sofistu*. Gilles Deleuze u analizi simulakruma unutar Platonove filozofije kaže da završetak spomenutoga dijaloga sadrži „najneobičniju pustolovinu platonizma: silnim traženjem pokraj simulakruma i naginjanjem nad njegov ponor Platon u bljesku trenutka otkriva da on nije jednostavno lažna kopija, već da dovodi u pitanje samo poimanje kopije (...) i modela. Završna definicija vodi nas do točke u kojoj ga ne možemo više razlikovati od samog Sokrata (...)“ Platonovo je određenje pojma kopije i simulakruma bitno određeno njihovim epistemološkim statusom jer je filozofu najvažnija od svega bila *aletheia*, a sve što je udaljeno od te istine pripada zoni privida i laži. Baudrillardovu tumačenje simulakruma nije više u tolikoj mjeri negativno intonirano tako da i u

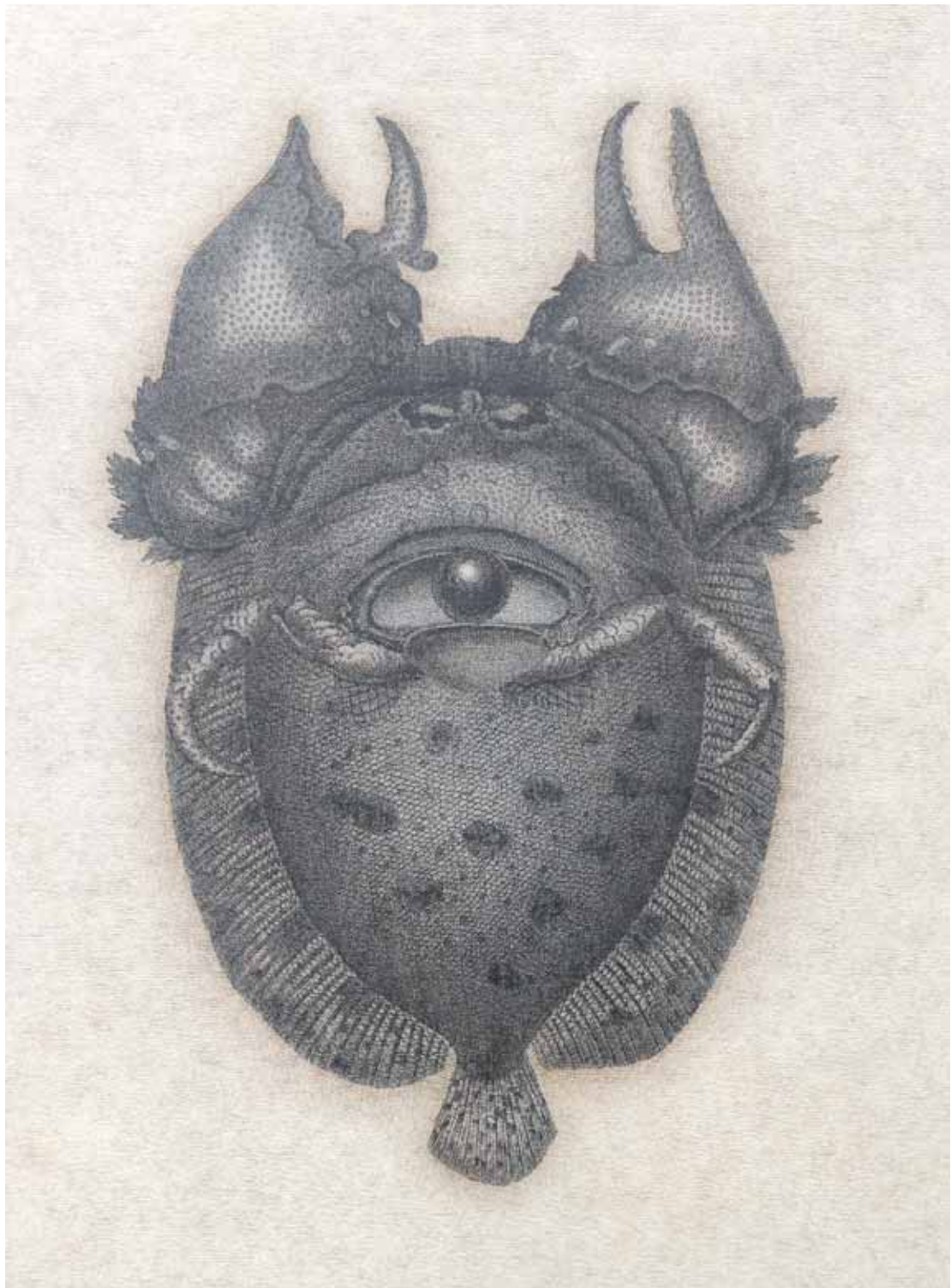
svjetlu današnjice pojmu ontološke neoriginalnosti (neizvornosti) pristupamo prilično benevolentno. Na taj se način doživljavaju i Čeranićeve izmaštane biljke i životinje. Obgrljene nadrealističkom težnjom za spajanjem naizgled nespojivih elemenata, one ponekad djeluju apsurdno i strano, ali unatoč tome ne stječe se osjećaj začudnosti. Štoviše, kod promatrača se razvija dojam uzajamne prisnosti i bliskosti s prikazanim bićima.

Izložba *Simulacra Naturae* ujedinjuje dva ciklusa – *Beasty Beauty* i *Flora*. Gledajući cjelinu njegova crtačkog opusa, spomenuti ciklusi svojom nadrealističkom logikom oblikovanja stoje uz bok onim ranijima poput *Protejskih varijacija* i *Hypnerotomachia*. Želimo li se u klasičnoj maniri struke pitati iz kojih je izvora Čeranić crpio povijesnoumjetničku i stilsku inspiraciju, nezaobilazno je osvrnuti se na nadrealizam u kojem je oblikovanje cjelina satkanih od naizgled nespojivih elemenata bilo uobičajeno. Isto tako, vidljivi su utjecaju Archimbolda, kao i podražavanje piranesijevske atmosfere. Uporišta u tradiciji povijesti umjetnosti samo su dio kompleksne strukture likovnih doživljaja koje Čeranićeve crteži nude. Gledajući njegove *Flore* stječemo dojam kako smo zaronili minuciozno priređen atlas botanike kakve su uobičavali izrađivati „lovci na biljke“ [plant hunters'] i istraživači novih geografskih predjela ne bi li ponijeli svoja znanja sa sobom. Prve takve primjere u novovjekovnoj umjetnosti donosi Albrecht Dürer koji je u tehnici akvarela radio studiozne i krajnje realistične prikaze prirode nastale nakon putovanja po Alpama i Italiji. Čeranićevom je habitusu ipak puno bliži Salvador Dalí sa svojim ciklusima litografija *Flordali* (1981.) u kojima predstavlja nadrealistički svijet flore u kojem do izražaja dolazi njegova spretnost u kombiniranju različitih i gotovo nespojivih detalja oblikovanih u skladnu cjelinu. Na tom tragu nastaju i Čeranićeve motivi. Riba spojena s lavom, žirafa s orlom, krokodil s pticom ili rak sa žabama samo su neki od primjera kojima naš umjetnik kreira kompendij njegove imaginarne faune uvjeravajući nas kako su prepleti različitih životinjskih vrsta spojeni u jedan korpus tako obični i normalni, sami po sebi razumljivi da ne traže dodatno objašnjenje. U rasjemenjivanju svojih začudnih biljnih vrsta jednako tako Čeranić ne vidi ništa neobično. Vješt crtežom sklapa nove biljne vrste posve seriozno i ozbiljno da na tren ne bismo ni pomislili da su prizori pred našim očima puka maštarija zaigranoga crtača. Artificijelni osjećaj autentičnosti koji Čeranić unosi u svoje crteže naglašava i odabirom specifične vrste papira žućkaste nijanse kojom nas uvjerava da su listovi pred našim očima možebit

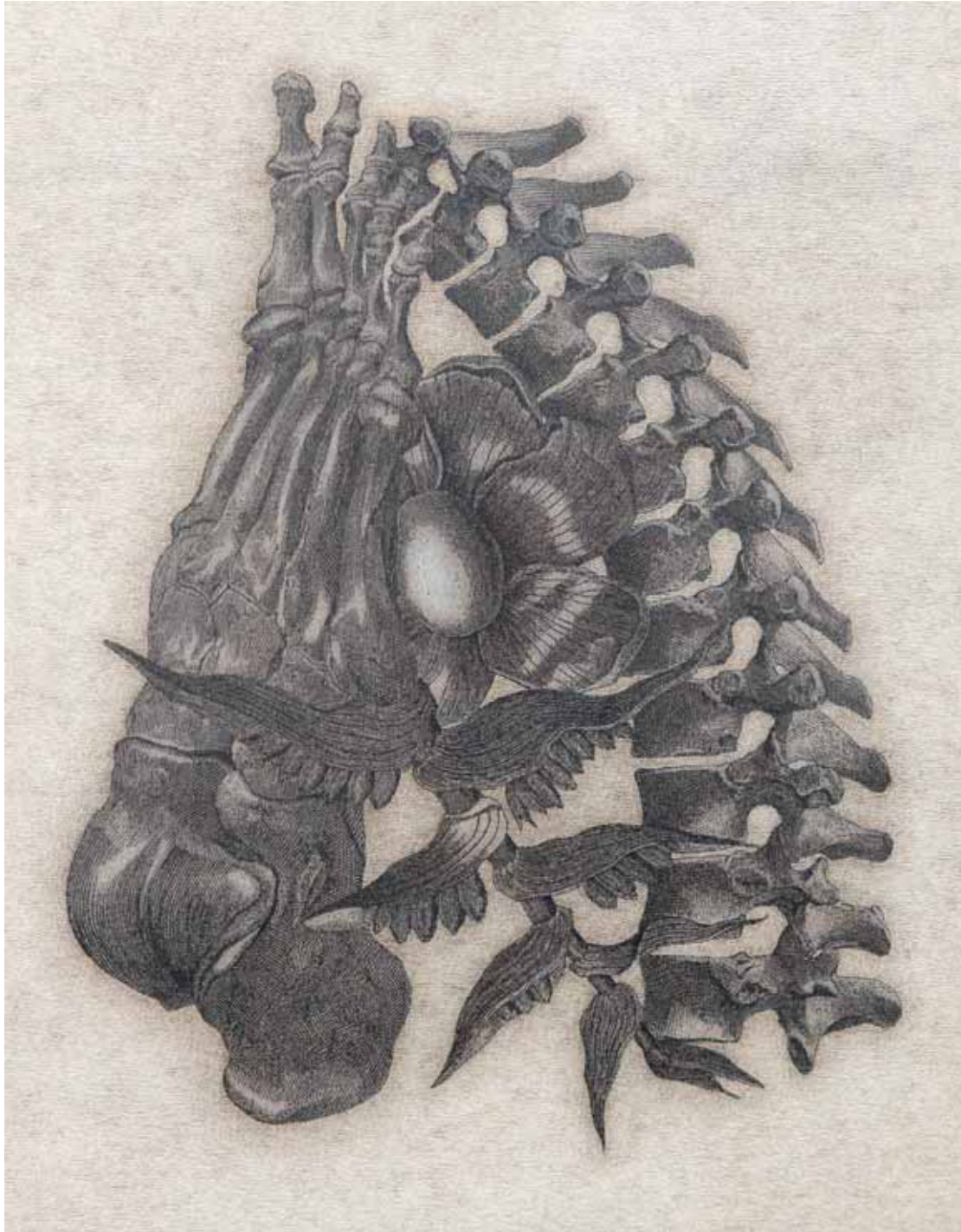
ukradeni iz nekog atlasa biljnih i životinjskih vrsta otkrivenih u nekom predjelu svijeta u kojem nikada nismo bili. A nama sve viđeno djeluje tako uvjerljivo i jasno jer svaki element biljnoga ili životinjskoga korpusa umjetnik uzima od flore i faune koju poznajemo, koja nam je bliska. Zadržku možda tek osjetimo kada uočimo dijelove spolija antičkih spomenika koje u nekim crtežima iz ovih ciklusa Čeranić nasljeđuje iz onih ranijih.

Tomislav Čeranić je u stilskom pogledu samotnjak na našoj likovnoj sceni. Proizišao iz tradicije nadrealizma, u određenoj ga mjeri možemo staviti uz bok Damiru Vrankiću ili još više Hrvoju Šercaru. Međutim, svaki pokušaj ukalupljivanja njegova dosadašnjeg opusa u neki širi stilski pokret promašio bi srž Čeranićeva djela. Isprepliću se kod njega atavizmi prošlosti, natruhe nadrealnoga, ali i snažno postmodernističko poigravanje tradicijom – i to ne samo onom koja proizlazi iz spektra lijepih umjetnosti. Na taj je segment njegova opusa upozorio Vinko Srhoj rekavši da Čeranić „tipičnom postmodernom obrascu odterećen obzira da se pridržava povijesne slijednosti, utvrđenih vrijednosti i linearne kronologije poetika i stilova čiji se slijed sada može slobodno remetiti.“ Čeranić, međutim, ne remeti samo linearnu kronologiju stilova, nego i sustav suvremenog vizualnog izričaja u kojem barokizacija likovnih formi pokazuje da umjetnost prošlosti vještom oku uvijek ostavlja vrata dovoljno odškrinuta da unutar historiziranih oblika može pronaći i elemente novog jezika koji reinterpetirajući prošlost ujedno doprinosi i njezinoj resemantizaciji. Na ovoj izložbi može se vidjeti kako vješto oko, spretan potez i ludička imaginacija mogu začudni svijet oblika učiniti tako poznatim, jasnim i bliskim.

Igor Loinjak

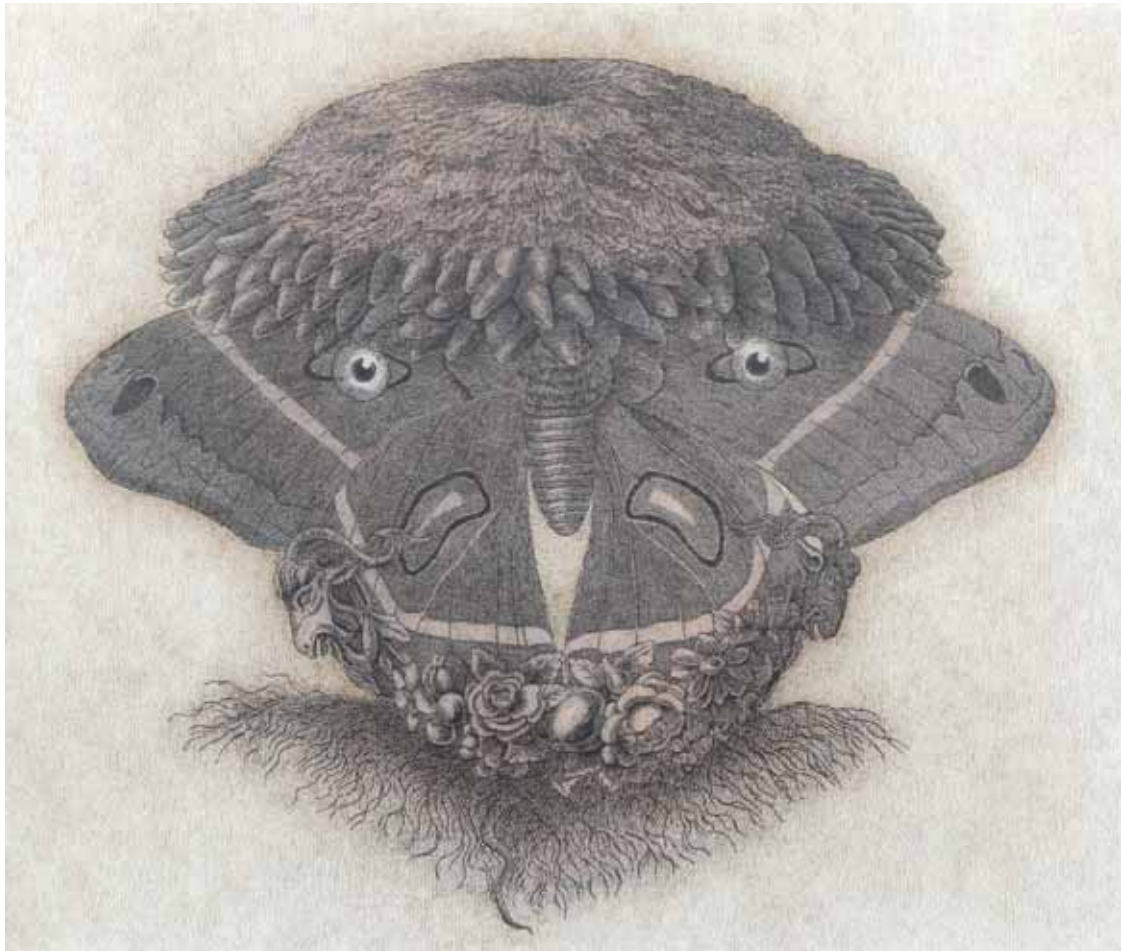

Beastly Beauty/ FIG. III/
olovka, 70x50 cm,
2012.

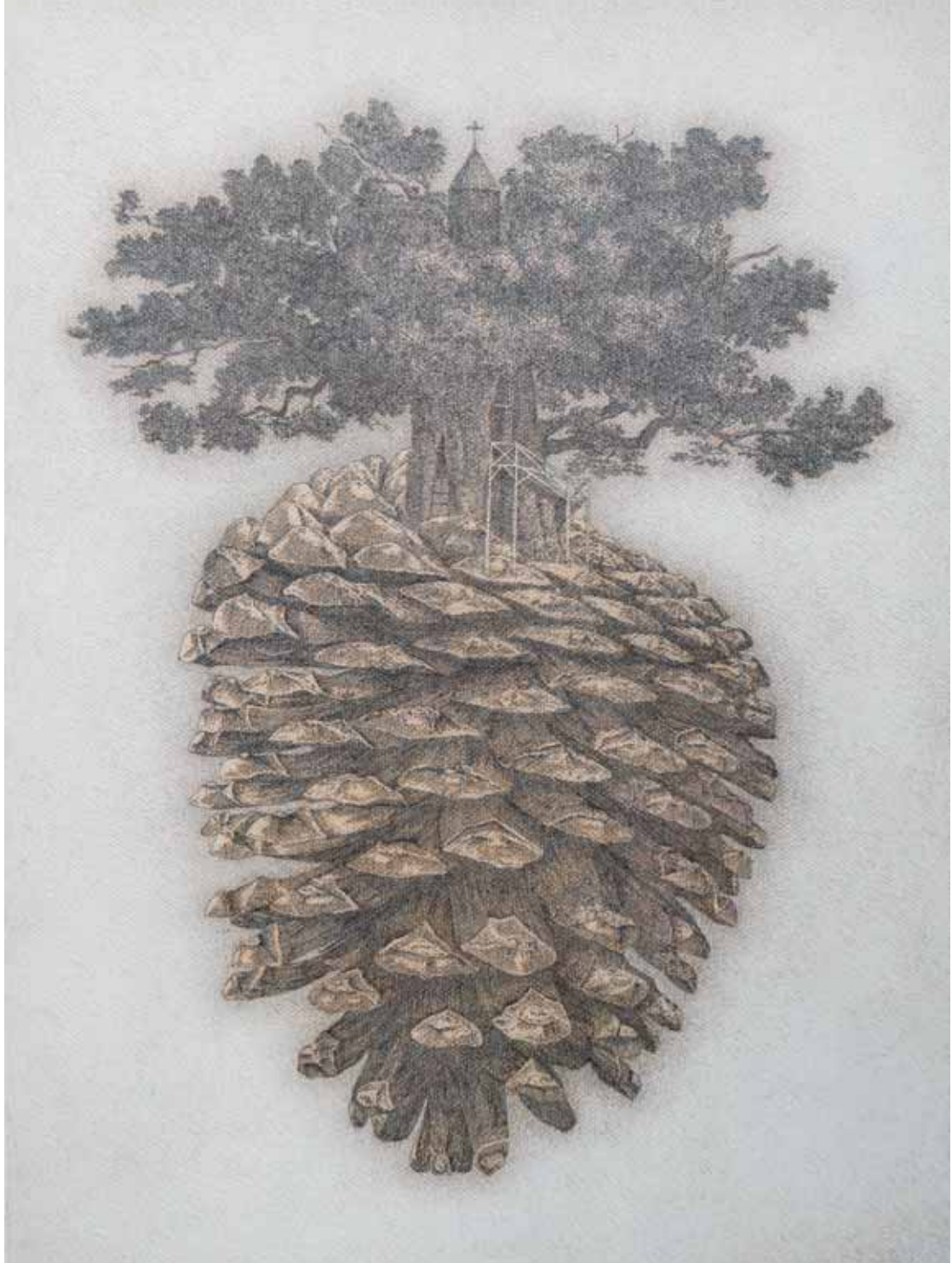

Beastly Beauty/ FIG. IV/
olovka, 70x50 cm,
2012.

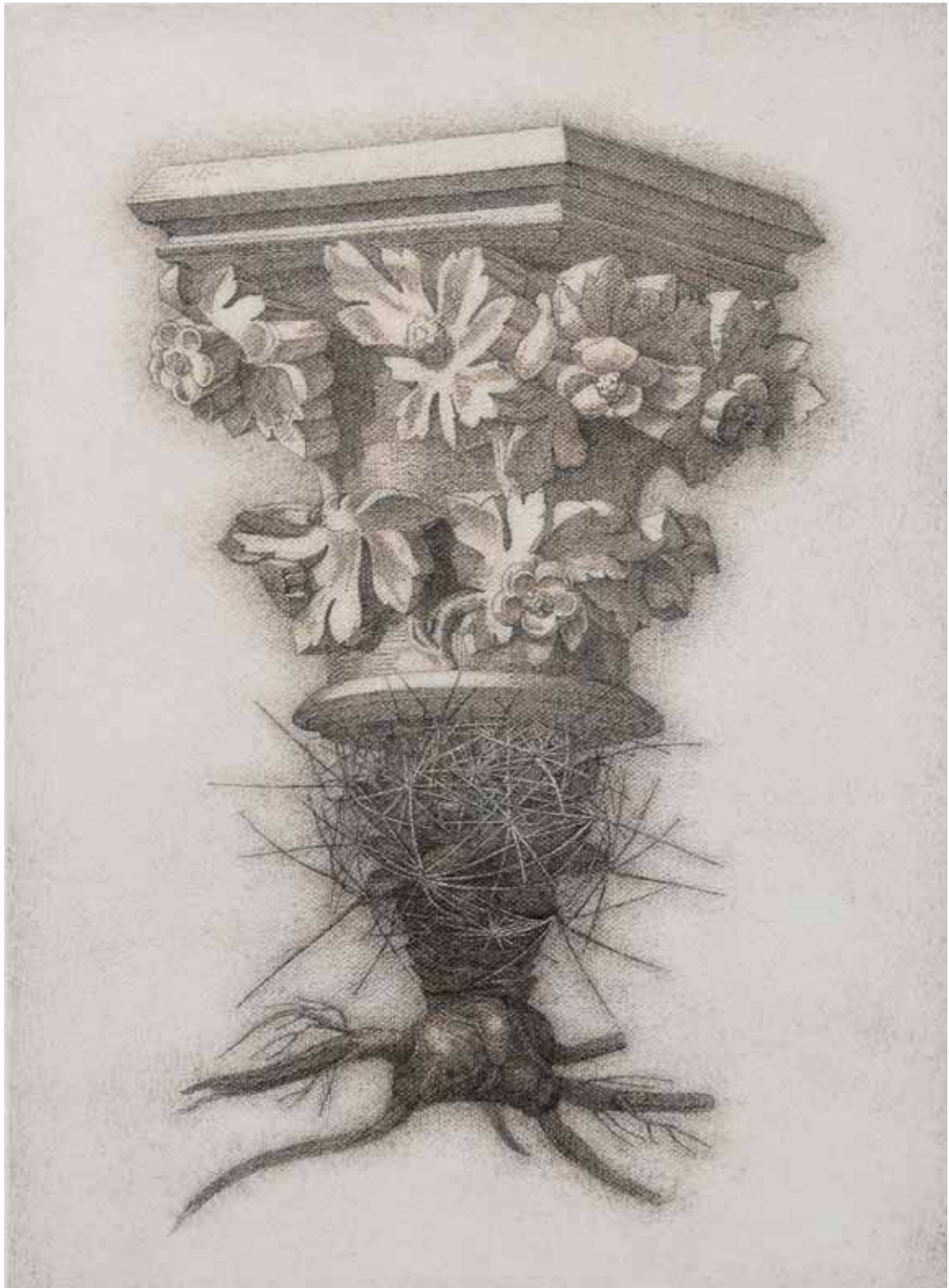

Beastly Beauty/ FIG. IX/,
olovka, 50x70 cm,
2012.

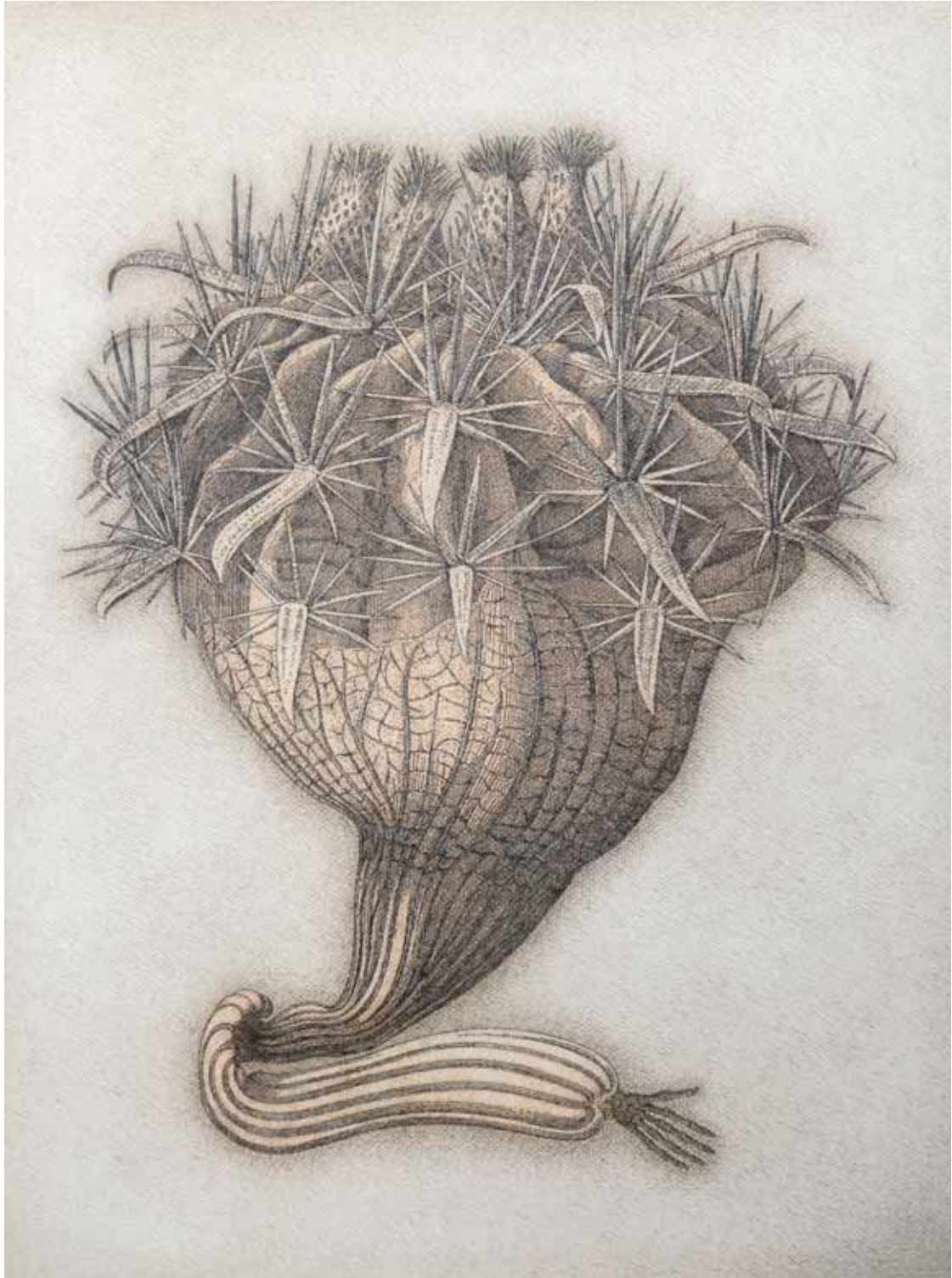

Flora/ FIG. V/,
olovka, 70x50 cm,
2017.

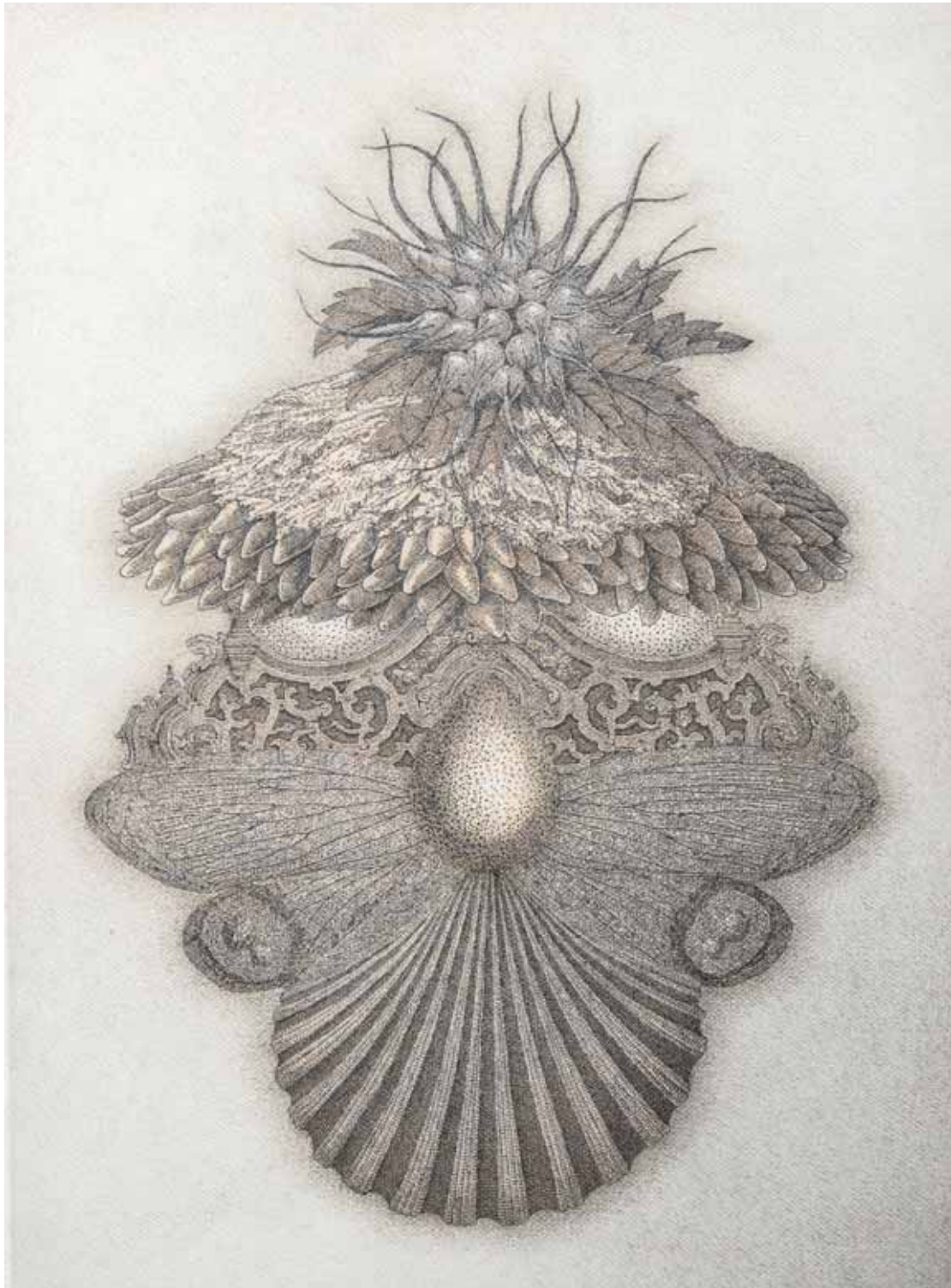

Flora/ FIG. VI/
olovka, 70x50 cm,
2017.

Flora/ FIG. XII/,
olovka, 70x50 cm,
2017.

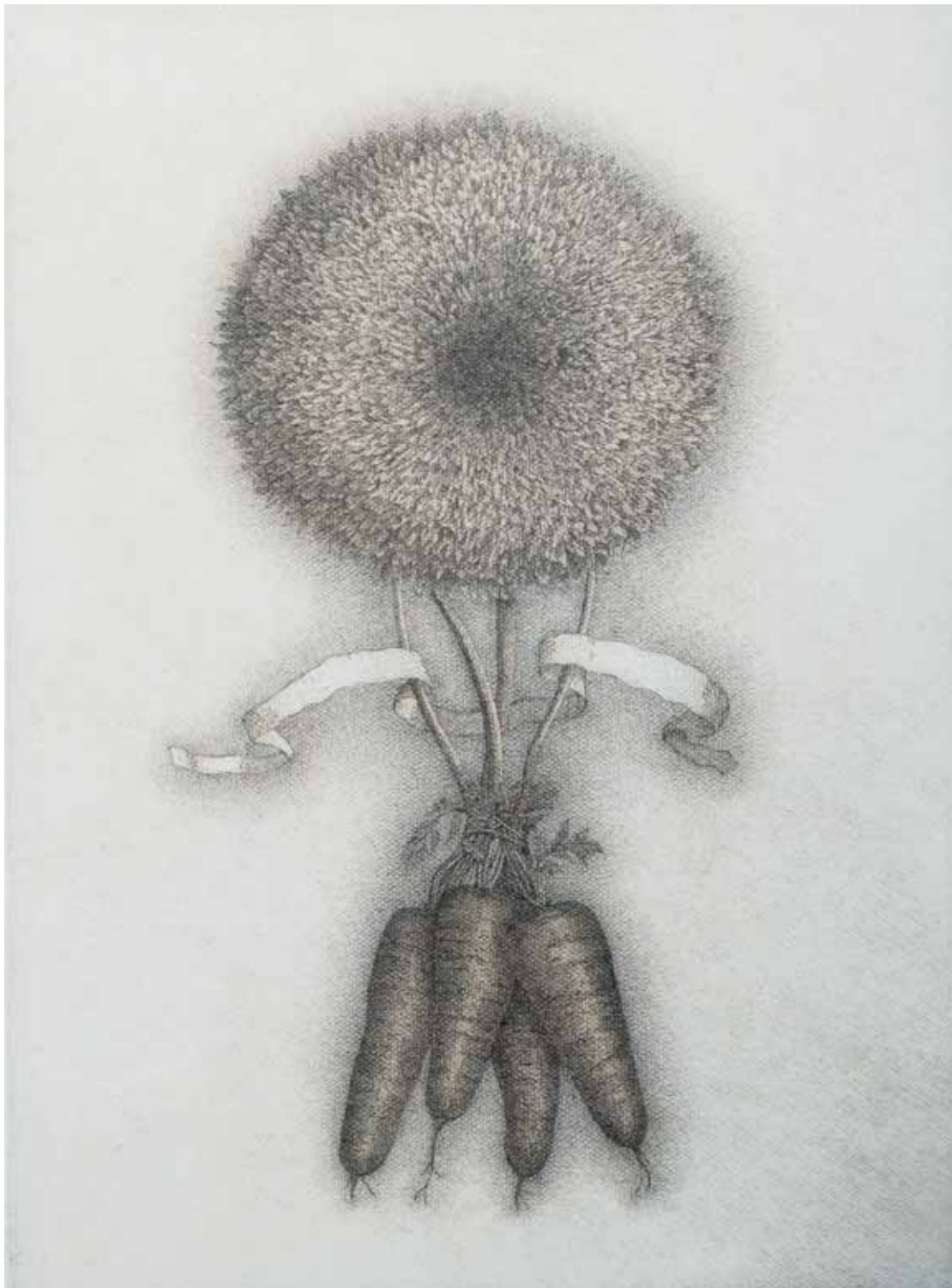
Flora/ FIG. XVIII/,
olovka, 70x50 cm,
2017.

Flora/ FIG. XXIV/,
olovka, 70x50 cm,
2017.

Flora/ FIG. XXI/
olovka, 70x50 cm,
2017.

Flora/ FIG. LXIV/
olovka, 70x50 cm,
2021.

CIP zapis dostupan je u računalnom katalogu Gradske i
sveučilišne knjižnice Osijek pod brojem 150924006